

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894.

Andra Kammaren.

N:o 2.

Torsdagen den 18 januari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiede-partementet den 17 januari 1894.

Hemmansegaren Halvar Eriksson i Elgered hade aflemnat fullmakt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 20 augusti sistlidet år hållits i Bergsjö och Delsbo tingslags valdistrikt af Norra Helsinglands domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 innevarande januari; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmakten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmakten skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas hemmansegaren Eriksson till handa.

In fidem

Albert Petersson.

Herr Erikssons behörighet att taga plats i kammaren godkändes; och tillkännagaf herr talmannen, att herr Eriksson denna dag inställt sig derstädes.

§ 2.

I öfverensstämmelse med kammarens under gårdagen derom fattade beslut företogs nu val af sekreterare hos kammaren, till hvilken befattning icke någon ansökning inkommit.

Andra Kammarens Prot. 1894. N:o 2.

Valet, som anställdes i föreskrifven ordning med slutna sedlar, befans, efter valsedlarnas öppnande och uppräknings, hafva så utfallit, att till sekreterare utsetts advokatfiskalen i kammarkollegium Karl Hjalmar Abraham Nehrman med 176 eller alla afgifna röster.

Sekreteraren, som härefter instälde sig, öfvertog, efter erhållen kännedom om valets utgång, protokollsföringen.

C. Gethe.

Axel Vilh. Ljungman.

§ 3.

Herr talmannen och kammarens herrar ledamöter afgingo kl. $\frac{3}{4}$ 11 till Storkyrkan, hvarest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begaf sig kammaren till rikssalen, der äfven Första Kammaren infann sig. Hans excellens herr statsministern, som erhållit förordnande att å Hans Maj:t Konungens vägnar vid tillfället föra ordet, uppläste nu trontalet, hvarefter och sedan herr statsrådet och chefen för justitie-departementet föredragit Kongl. Maj:ts berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit, samt herrar talmän inför tronen framfört uttrycken af kamrarnes undersåttliga vördnad äfvensom hvardera mottagit ett exemplar af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof, afslutades ceremonien på rikssalen, vid utgåendet hvarifrån kammaren, enligt beslut fattadt före afgangen från dess samlingsrum, åtskildes.

In fidem

Hj. Nehrman.

Fredagen den 19 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Till kammaren hade inkommit följande två protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 18 januari 1894.

Organisten Elias Gustaf Fredholm i Åby Bengt-Jonsgården och borgmästaren Carl Edvard Wellander i Nyköping hade aflemnat fullmakter, utvisande att de, Fredholm vid riksdagsmannaval, som den 7 augusti sistlidet år hållits i Skånings, Vilske och Valle härads domsaga, samt Wellander vid riksdagsmannaval, som den 11 september 1893 hållits i Nyköpings, Torshälla, Mariefreds, Trosa och Enköpings städer, blifvit utsedde till ledamöter af Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 innevarande januari; och sedan berörda fullmakter funnits vara i föreskrifven form utfärdade samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmakterna framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmakterna skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas Fredholm och Wellander till handa.

In fidem

Albert Petersson.

och

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 18 januari 1894.

Nämndemannen Pehr Andreasson i Tunge hade aflemnat fullmakt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 14 augusti sistlidet år hållits i Inlands Nordre, Inlands Fräkne, Inlands Torpe och Inlands

Södre härads domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 innevarande januari; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmakten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjemte fullmakten skulle till Kammaren öfverlemnas för att hållas nämndemannen Andreasson till handa.

In fidem

Albert Petersson.

Efter uppläsande häraf beslöt Kammaren, uppå derom af herr talmannen gifven proposition, att godkänna herrar Fredholms, Wellanders och Andreassons behörighet att intaga plats bland kammarens ledamöter; hvarefter de upplästa protokollen lades till handlingarna.

De aflemnade fullmakterna skulle genom kammarens kanslis försorg till vederbörande återställas.

§ 2.

Jemlikt kammarens den 17 i denna månad fattade beslut företogs nu val af tre ledamöter att deltaga i talmansöfverläggningarna; och blefvo dertill utsedde:

	herr <i>A. Persson</i> i Mörap	med 209 röster,
	» <i>B. T. G. Ryding</i>	» 209 »
och »	<i>O. Jonsson</i> i Hof	» 123 »

§ 3.

Vid derefter anställt val af de två ledamöter, hvilka, jemte två ledamöter af Första Kammaren, skulle hafva inseende öfver Riksdagens kansli, blefvo dertill valde:

	herr <i>G. W. Skytte</i> med 213 röster,
och »	<i>W. R. Wester</i> » 137 »

§ 4.

Vidare företogs val af åtta ledamöter att jemte herr talmannen tillsätta kammarens³ kansli och vaktbetjening; och valdes dervid:

	herr vice talmannen <i>A. P. Danielson</i> med 211 röster,
"	<i>J. Johansson</i> i Noraskog " 211 "
"	<i>O. Jonsson</i> i Hof " 211 "
"	<i>A. Persson</i> i Mörap " 211 "
"	<i>G. F. Östberg</i> " 211 "
"	<i>H. N. E. Amnéus</i> " 131 "
"	<i>C. M. F. E. Gethe</i> " 131 "
och "	<i>E. Hammarlund</i> " 130 "

§ 5.

Slutligen anställdes val af tre ledamöter att hafva vården om kammarens ekonomiska angelägenheter, dervid i sådant afseende utsågos:

herr	<i>J. Johansson</i>	från Stockholm	med 204 röster,
"	<i>Elis Nilson</i>	"	124 "
och "	<i>J. H. E. Dieden</i>	"	107 "

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående fyra §§ omförmälda val.

§ 7.

Herr talmannen föredrog härefter den i kammarens sammanträde den 17 dennes bordlagda frågan, hvilkendera af herrar V. Ekenman eller E. Meyer skulle tills vidare taga plats i kammaren.

*Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.*

Härvid begärdes ordet af

Herr Hedin, som yttrade: Jag skall tillåta mig att göra den hemställan, att herr talmannen behagade inhemta kammarens mening, om icke först finge afgöras den fråga, som väcktes vid föregående sammanträde, huruvida detta ärende må underkastas utskotts behandling eller icke. Jag gör ej denna hemställan för att bereda mig sjelf något tillfälle att vidlyftigt förfäkta min mening, då jag tyckt mig märka, att den öfvervägande stämningen i kammaren är mot förslaget om utskott, utan jag gör det blott för att bevara deras formella rätt, hvilka önska tillsättande af ett utskott, att få frågan under ompröfning af kammaren, hvilket icke skulle komma att ske, om icke detta ärende först företages, hvarom jag således hemställer om proposition.

Herr Jonsson i Hof anförde: Äfven jag anser, att man skulle underlätta frågans behandling och afgörande, om kammaren först fattade beslut angående förslaget om tillsättande af ett enskildt utskott. Skulle nemligen alla saker i ett föredragas och behandlas, så skulle debatten komma att röra sig icke blott om lämpligheten af ett dylikt utskott, utan ock om hvilken af kandidaterna vore företrädesvis berättigad att intaga platsen. Begränsades deremot frågan och man finge först afgöra, huruvida ett utskott skall tillsättas eller icke, vore det förmånligare, då man derigenom finge behandla den ena saken och den andra hvar för sig. Derfor instämmer jag med herr Hedin i hans yrkande.

Sedan öfverläggningen angående föredragningsordningen härmed förklarats slutad, biföll kammaren den af herr Hedin i sådant afseende gjorda hemställan.

*Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.*

I följd häraf företogs nu först till afgörande herr Hedins i senaste sammanträdet väckta och då bordlagda förslag om tillsättande af ett enskildt utskott, bestående af sju ledamöter, för behandling af frågan om herr Ekenmans eller herr Meyers behörighet att taga plats i kammaren, och anförde dervid:

(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Så vidt jag kan finna, tror jag knappast, att den utredning af frågan, som ett enskildt utskott skulle kunna åstadkomma, är af behovet påkallad. Det har nemligen förefallit mig, som om kammarens ledamöter redan af justitieombudsmannens berättelse, der frågan är temligen grundligt refererad, böra kunna bilda sig ett omdöme om sjelfva realiteten. Jag skulle likväl icke sätta mig emot tillsättandet af detta utskott, derest jag icke ansåge det vara något ogranlaga mot den valkrets, hvars representant ännu icke kunnat intaga sin plats i kammaren. Valmännen inom denna valkrets hafva å sin sida icke begått något formellt fel. De hafva endast fullgjort sin rätt och pligt vid båda valtillfällena, och det vore då obehagligt för valkretsen, om kammaren genom tillsättande af ett utskott skulle ytterligare fördröja afgörandet af sjelfva sakfrågan eller frågan om hvilken representant bör intaga platsen. Ty det förefaller mig, som vore det alldeles omöjligt att, derest ett utskott tillsattes, få frågan klarerad till nästa tisdag, då de ordinarie utskottsvalen skola försiggå, och kanske inte ens förrän mot slutet af den veckan. Och då sjelfva frågan bör lika väl kunna afgöras utan denna utredning af ett enskildt utskott, tager jag mig friheten yrka, att kammaren icke måtte tillsätta detta utskott.

Herr Hedin: Såsom jag redan antydtt, skall jag, herr talman, icke fäktas ifrigt för min och fleras åsigt om rättigheten af tillsättandet utaf ett utskott. Jag skall endast i största korthet angifva de skäl, som dikterat detta förslag.

Det är icke min mening att i minsta mån bestrida kammarens formella rätt att afgöra frågan utan föregående utskottsbehandling, eftersom det är ett ärende, som, med begagnande af riksdagsordningens ord, »rör kammaren enskildt». Men ganska visst är det å andra sidan, att detta ärende är af ojemförligt större vikt än många ärenden, för hvilka utskottsbehandling är föreskrifven i grundlagen.

Då vidare denna fråga synes mig vara af synnerligen vanskelig och invecklad beskaffenhet, har det synts mig, att man icke borde allt för mycket påskynda afgörandet, utan tvärt om söka åstadkomma all den utredning af ärendet, som kunde ernås, så mycket hellre som det naturligen från alla håll erkännes vara önskligt, att det beslut, som kammaren kommer att fatta i denna kinkiga och delikata sak, måtte varda af den beskaffenhet, att det röner ett allmännares gillande af de opartiskt och sakkunnigt pröfvande.

Jag skall emellertid icke framställa något yrkande om bifall till mitt förslag.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och beslöt kammaren, efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, att, med afslag å herr Hedins ofvanberörda förslag, till omedelbart afgörande företaga frågan om herr Ekenmans eller herr Meyers behörighet i ifrågakomna hänseendet.

Ang. herr Ekenmans eller herr Meyers behörighet att taga plats i kammaren.

(Forts.)

Härefter anförde:

Herr Bruzelius: Herr talman, mina herrar! På de skäl, som jag hade äran vid föregående plenum anförda och hvilka det icke torde vara nödigt att upprepa, tager jag mig friheten yrka, att kammaren måtte tillerkänna herr Meyer rättighet att framför herr Ekenman tills vidare intaga plats i kammaren.

Herr vice talmannen Danielson: Jag skall äfven anhålla att få förnya mitt vid onsdagens plenum gjorda yrkande, att kammaren ville förklara herr Ekenman behörig att vara ledamot af kammaren, till dess annorlunda blifvit i laga ordning bestämdt.

Herr Jonsson i Hof: Afgörandet af hvilkendera utaf de båda kandidaterna bör företrädesvis vara berättigad att intaga den lediga platsen i kammaren är onekligen en kinkig och delikat fråga. Å ena sidan har anförts, att det formelt rigtiga bör vara, att herr Meyer intager platsen. Herr vice talmannen återigen har framhållit, att, om kammaren skulle fatta ett sådant beslut, lusten att trakassera riksdagsmän skulle blifva allt starkare, hvaremot samma lust blefve temligen bestämdt afklippt, derest kammaren skulle besluta att godkänna herr Ekenman. Icke tror jag precis, att ett godkännande af herr Ekenman för tillfället skulle medföra en så stor effekt, att icke faran för åtal, mer eller mindre befogadt, lika väl kvarstår, och likaledes tror jag icke heller, att faran af att en Kongl. Maj:ts befallningshafvande, på sätt som här skett, äfven framdeles kunde förordna om nytt val härigenom förebygges. Men så pass mycken innebörd skulle det väl ändock kunna ligga i ett godkännande tills vidare af herr Ekenman, att man derigenom i någon mån skulle borttaga lusten att icke utan riktigt starka skäl förfara såsom här har skett. Och då, såvidt jag kan förstå, kammaren alltid är den, som i sista hand här har pröfnings- och beslutanderätt om hvilkendera som bör godkännas, så lutar jag i detta fall mera åt den af vice talmannen framhållna uppfattningen än åt den motsatta. Om också det yrkande, som af herr Bruzelius blifvit framställt, skulle vara *formelt* rigtigare, så tror jag deremot, att den *materiella* rätten skulle blifva bättre tillgodosedd genom ett beslut i motsatt riktning; och i valet mellan dessa olika synpunkter kan jag ej vara tveksam, utan håller före, att den materiella rätten måste väga mer än det formelt rigtigare.

Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)

På grund af hvad jag sålunda anført kommer jag att ansluta mig till det yrkande, som af herr vice talmannen blifvit framställt.

Häruti instämde herrar *Halvar Eriksson, Bromée, Petersson* i Dänningelanda, *Andersson* i Löfhult och *Rydberg* m. fl.

Herr Zetterstrand yttrade: För min del vill jag instämma i det yrkande, som af herr hofrättsrådet Bruzelius blifvit framställt. Ty visserligen tillkommer det hvardera kammaren att pröfva sina medlemmars befogenhet att utöfva riksdagsmannakallet, men detta dock endast i tvenne fall: *dels* för sådana »hvilkas fullmakter ej blifvit godkända» — men det är obestriddligt, att båda de nu ifrågavarande fullmakterna äro godkända —; *dels* för sådana, »emot hvilka eljest till följd af grundlagen anmärkning förekommer», — men mot herr Meyer förekommer ovedersägligen icke någon anmärkning. Sålunda har kammaren, efter mitt förmenande, icke någon grundlagsenlig rätt att ingå i någon pröfning af herr Meyers befogenhet. Från denna synpunkt synes det mig därför vara alldeles gifvet, att, då två personer ej kunna representera samma valkrets, kammaren bör förklara herr Ekenman för närvarande obehörig och den sist valde herr Meyer behörig att intaga plats i kammaren. Jag vill belysa min uppfattning genom ett exempel. Jag förutsätter — såsom alla tyckes göra — att de båda ifrågavarande personerna äro sådana, att mot dem ingen anmärkning förekommer och att båda aflemnat formelt rigtiga fullmakter. Huru är då eljest praxis vid ett dylikt förhållande? Jag hemställer till alla närvarande och särskildt till kammarens herrar jurister: om ett sådant fall skulle inträffa, att två personer framträda med hvar sin fullmakt, som är fullkomligt riktig, och emot personerna för öfrigt ingen anmärkning förekommer — hvem anses då ha rätt att föra talan? Så vidt jag vet, alltid den, hvars fullmakt är af senaste datum. Jag tror, att, om vi nu följa samma princip, vi komma att ställa oss på en riktig grundval samt följa grundlagens bud — och grundlagen skall efter ordalydelsen tolkas. Men göra vi det ej, så komma vi in på ett obestämdt och obegränsadt område. För tillfället har det ej så stor betydelse, om frågan afgöres i den ena eller den andra riktningen. Men det kan komma fall, då kammaren skulle ångra, om den nu — enligt mitt förmenande — öfverskrede sin befogenhet.

Jag yrkar således, herr talman, att herr Ekenman måtte förklaras för närvarande obehörig och herr Meyer behörig att intaga plats i kammaren.

Herr Boëthius: Herr talman, mine herrar! Jag tillåter mig att hafva en annan mening än den siste talaren. Det är visserligen sant, att kammaren kan vara formelt berättigad att göra såsom han och herr Bruzelius föreslagit; och i fall kammaren vill hålla sig blott till formen och visa från sig realiteten, så bör den göra så. Men *behöf-*

ver kammaren göra så? Med andra ord: är det, såsom den sistetälaren påstod, grundlagsvidrigt, om kammaren upptager denna sak till pröfning? Nej, enligt min mening. Den 32 § af riksdagsordningen säger i 2 mom.: »Hvadera kammaren tillkommer dock sedan att pröfva behörigheten till riksdagsmannakallets utöfvande, ej mindre för sådana dess medlemmar, hvilkas fullmakter ej blifvit godkända, *än äfven för dem, emot hvilka eljest, till följd af denna grundlag, anmärkning förekommer.*» Denna paragraf medgifver kammaren en fullständig pröfningsrätt öfver alla fullmakter, äfven om de gått igenom alla instanser. Det anser jag alldeles klart; det ligger i ordalydelsen. Om nu här aflemnas en fullmakt, som har tillkommit, enligt hvad kammaren anser, genom en olaga valhandling, då faller ju denna sak under det stadgandet, der det säges, att mot densamma »eljest anmärkning förekommer enligt denna grundlag.»

Om vi nu anse, att herr Meyers fullmakt har tillkommit genom en olaglig valhandling, så ega vi således *rätt* att underkänna densamma. Jag förstår mycket väl, att herrar jurister här kunna hafva betänkligheter. De säga, att detta strider mot den principen, att laglig myndighets utslag icke böra underkastas pröfning af Riksdagen. Mina herrar, Sveriges rike styres icke efter principer, utan det styres lyckligtvis efter lagar. Skulle det styras efter principer, då skulle här blifva en synnerlig ordning; ty så många hufvuden, så många åsikter. Nej, vi få helt enkelt hålla oss till lagen. Tycker någon, att lagens ord strider mot den princip, han gillar, då må han försöka att få lagen ändrad. Men tills detta skett, få vi hålla oss till lagens stadgande. Och nu medgifver lagen i detta fall kammaren rätt att pröfva mål, som varit eller äro före inför domstol. 90 § af regeeringsformen, som skulle innebära, att kammaren icke har en sådan rätt, och som skulle vara uttrycket för den ifrågavarande principen, den gör dock ett tydligt undantag der icke grundlagarna annorlunda bestämma; och i detta fall bestämmer grundlagen annorlunda.

Dessutom är det heller icke så orimligt, att kammaren i detta fall har pröfningsrätt. Ty hade kammaren icke en sådan, då skulle det icke finnas något forum, till hvilket man kunde vädja mot ett landshöfdingembetes åtgärd, när det upphäfver ett val, som icke på besvärsväg kommit under dess pröfning. Detta hafva vi funnit härvidlag genom högsta domstolens utslag, då den förklarar sig icke kunna upptaga denna fråga. Under sådana förhållanden torde det vara billigt, utom det att det är lagligt, att kammaren i sådant fall får vara forum; ty annars vore kammaren prisgifven åt de administrativa myndigheternas godtycke.

Jag har med det jag nu sagt velat visa, att kammaren *har rätt* att taga saken under pröfning, och skall nu be att få gå in på frågan, huru vi skola afgöra den. Dervid anser jag för min del, att vi böra godkänna herr Ekenman på det sätt, som vice talmannen föreslagit, och underkänna herr Meyers val. 18 och 28 §§ af riksdagsordningen innehålla stadganden om de fall, då Konungens befallnings-

Ang. herr Ekenmans eller herr Meyers behö- righet att taga plats i kam- maren.
(Forts.)

Ang herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)

hafvande har att utlysa nya val, nemligen om ledighet inträffar eller nytt val erfordras; men då skola ledigheten och behovet vara konstaterade. Nu är det icke konstateradt, att nytt val erfordras, då ett åtal har uppkommit, som kan vara tillbakataget, innan personen ännu inträdt i sin riksdagsmannarätt. Jag anser, att detta är en ytterst vigtig principfråga just med afseende på svenska Riksdagens och valmännens säkerhet. Ty kunna Konungens befallningshafvande utlysa nya val, utan att fråga om dessas behöflighet kommit på laglig väg genom vad under deras pröfning, då kunna Konungens befallningshafvande afsätta hvilka riksdagsmän som helst. De kunna helt enkelt utskrifva nya val, och gillas då den af talaren från Norrköping förfäktade åsigten, så har Riksdagen intet korrektiv häremot, utan måste inom sig upptaga dessa personer, som blott genom en åtgärd af Konungens befallningshafvande blifvit dem påtvungna. Faran härför är icke så stor, säger man. Nej, icke under våra nuvarande förhållanden; men den kan blifva stor. Här kunna komma tider, då man t. ex. finge en kampministère, en ministère, som ville genomdrifva en sak, som hade för sig en betydande minoritet i kammaren och behöfde blott några röster till. Då kunde denna ministère genom sina landshöfdingeembeten söka skaffa sig dessa röster, och kammaren kunde icke hindra detta. Nå, det finnes andra korrektiv, säger man: landshöfdingeembetena kunna åtalas. Ja, landshöfdingeembetena kunna åtalas för det begångna embetsfelet, — men jag tillåter mig säga, att det många gånger förvånat mig, huru obetydliga de straffåföljder i sjelfva verket äro, som drabba embetsmän för embetsfel. Det gör icke så mycket under vanliga förhållanden, då andan hos våra embetsmän är sådan, att sjelfva saken att blifva fäld för tjenstefel är för dem ett betydande straff. Men under politiskt upprörda tider behöfver det icke så vara. Det finnes ett annat korrektiv, säger man: valet kan öfverklagas. Men det drager ut på tiden, och under tiden sitta dessa olagligt valde i riksdagen, och med dem kan en sak genomdrifvas mot den verkliga Riksdagens och mot landets mening.

Derför anser jag det vara principiellt riktigt, att kammaren fattar ett beslut, som afvisar nämnda möjlighet och som visar, att Riksdagen icke godkänner en sådan inblandning i grunderna för dess tillvaro af de administrativa myndigheterna. Och detta mål nå vi genom att förklara herr Meyers fullmakt icke vara den lagliga.

För mig gälla i denna sak personerna intet — jag ber att få betona det —, utan endast principfrågan. Enligt hvad jag hört, hafva begge kandidaterna ungefär samma politiska åsikter, och således kan för mig icke finnas någon personlig anledning att föredraga den ene eller den andre.

Jag anser sålunda, att herr Meyers fullmakt bör ogillas. Återstår nu frågan om herr Ekenman. Jag ber att få säga, att när jag först började att söka bilda mig ett omdöme om denna fråga, kom jag till den åsigten, att äfven herr Ekenmans fullmakt borde underkännas. Är det konstateradt, att en person är anklagad för vanfräjdande brott,

då har kammaren skyldighet att underkänna hans fullmakt; och just därför att kammaren här utgör ett forum, måste den hålla sig stricte till lagen.

Men när jag ytterligare sökt sätta mig in i frågan, har för mig uppstått mycken tvekan, huruvida herr Ekenman är för vanfräjdande brott anklagad eller icke. Jag har sökt taga reda på, hvad som menas med vanfräjdande brott. När 1734 års missgerningsbalk gälde, förekom, så vidt jag vet, det ordet icke i denna balk; och den gälde år 1862, när riksdagsordningen skrefs. Sedermera insattes ordet i strafflagen af år 1864; men genom en lag af år 1890 är uttrycket borttaget. Således, enligt svensk lag skulle nu mer icke finnas något brott, som heter vanfräjdande. Oklarheten af hvad som menas med vanfräjdande brott framgår ytterligare af följande omständighet. Det heter uti 26 § 2 mom. riksdagsordningen, att ej må såsom riksdagsman godkännas c) "den som för vanfräjdande brott är under tilltal eller blifvit för sådant brott till ansvar dömd eller under framtiden stäld". Men mom. d) säger: "den som är förlustig medborgerligt förtroende", han är inkompetent. Om nu, som jag tror juristerna allmänt anse, vanfräjdande brott är det samma som brott som medför förlust af medborgerligt förtroende, kan jag icke finna annat, än att momenten d) och c) handla om samma sak, men hafva olika stadganden om denna samma sak; och huru skola då *båda* dessa moment kunna tillämpas? Att så ej kan ske, är också Naumanns åsigt, ty han har tillåtit sig att samman-slå båda momenten; men grundlag bör ju tolkas efter ordalydelsen.

För mig är det således oklart, hvad som menas med vanfräjdande brott; och då kan jag icke vara med om att förklara herr Ekenman åtalad för ett sådant brott. Om kammaren gör det, så har den derigenom afgifvit en lagförklaring om hvad som menas med vanfräjdande brott. Men detta är icke sättet för en lagförklarings tillkomst; den skall ske på samma sätt som en ändring af lagen. Under sådana förhållanden anser jag oss berättigade och skyldiga att tills vidare godkänna herr Ekenmans val. Och genom en sådan åtgärd hafva vi, mine herrar, för Riksdagen och valkorporationerna vunnit en verklig säkerhet. Mom. c) kan, enligt min mening, icke tillämpas. Men om en lagparagraf icke kan tillämpas, då upphör skyldigheten att tillämpa den. Ty ultra posse nemo obligatur: när man icke kan, så har man heller icke någon skyldighet. Och kammaren visade genom sitt beslut i förgår, att detta också är dess mening, när den satte sig öfver 32 paragrafens stadgande, att, när fullmakts riktighet blifvit satt i fråga, skall den gälla, tills saken blifvit afgjord. Fattar nu kammaren ett sådant beslut, så är härmed en verklig säkerhet vunnit. Ty om då illviljan eller det politiska hatet uppväcker en anklagelse mot en vald riksdagsman, så leder detta icke till någon påföljd: Kammaren måste då efter det prejudikat, som den gifver i dag, om den följer min åsigt, ogilla alla sådana försök att aflägsna en riksdagsman. Således kan då en riksdagsman icke afsättas annat än om han enligt mom. d) blir *dömd* medborgerligt förtroende förlustig. Naturligtvis

*Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)*

*Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)*

bör otydligheten undanrödjas; och det bör ske genom en grundlagsförändring, som jag hoppas kunna vara färdig under nästa riksdagsperiod. Men genom en sådan tolkning sitta Andra Kammarens ledamöter säkra under denna period åtminstone.

Således: genom att underkänna herr Meyers val betrygga vi Riksdagens och valkorporationernas säkerhet gent emot de administrativa myndigheterna; genom att godkänna herr Ekenmans val afklippa vi möjligheten att, med begagnande af mom. c) i 26 § riksdagsordningen, aflägsna redan valde riksdagsmän.

På grund af hvad jag nu anfört skall jag be att få instämma i herr vice talmannens yrkande.

Herr Lundell: Jag vill ej underkänna betydelsen af de skäl, som af herrar jurister blifvit anförda från rent formelt juridisk synpunkt; och skall denna synpunkt vara den bestämmande, då bör utan tvifvel herr Meyer intaga plats i kammaren. Men jag anser, att riksdagen ej är någon juridisk institution, som ovilkorligen behöfver fästa sig blott vid det rent formelt juridiska, utan eger rätt att bestämma sig äfven efter andra grunder; och ser man frågan från moralisk-rättslig synpunkt, bör otvifvelaktigt herr Ekenman anses behörig att vara representant för valkretsen. Det må tillhöra domaremakten, när den en gång tager saken under pröfning, att bestämma sig efter rent formelt juridiska hänsyn, men vi må rätta oss ej efter bokstafven, utan efter andan. Och det göra vi, om hvar och en röstar efter som hans samvete och pligt bjuder.

Jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till herr vice talmannens förslag.

Herr Zetterstrand: Då min uppmärksamhet blifvit fäst derpå, att det förefinnes någon skiljaktighet i ordalydelsen mellan herr Bruzelii och mitt förslag; och då jag i sak är alldeles ense med honom, så förklarar jag mig härmed frånträda mitt yrkande och instämmer med herr Bruzelius.

Herr Ekman: Det är visserligen sant, att den materiella rätten bör respekteras framför den formella rätten. Men det synes mig, som om vi här saknade materialierna för att bedöma det verkliga förhållandet, huruvida herr Ekenman gjort sig skyldig till det brott, för hvilket han blifvit anklagad, eller icke. Vore den saken klar, då vore frågans afgörande ganska lätt. Så är dock ej förhållandet. Jag måste därför i brist på materialier, och då jag således ej kan häfda den materiella rätten, hålla mig just till den formella rätten. Och faktum är ju, att en myndighet, landshöfdingeembetet i Blekinge län, gripit in och förklarat herr Ekenman obehörig att taga plats i Andra Kammaren. Detta utslag af en myndighet har ännu ej genom en öfverordnad myndighets utslag blifvit upphäfdt. Det synes mig då vara alldeles klart, att herr Meyer tills vidare bör intaga plats i kammaren.

Blir sedan det nämnda utslaget upphäfdt, är det tid för Andra Kammaren att ingå i pröfning af herr Ekenmans behörighet att vara riksdagsman, och då torde också tillräckliga materialier finnas för ett rätt och samvetsgrant bedömande af denna fråga.

Jag yrkar således, herr talman, för min del, att kammaren måtte godkänna herr Meijer såsom representant tills vidare för valkretsen Karlshamn — Sölvesborg — Ronneby.

*Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)*

Herr Themptander: Till en början ber jag att få protestera emot ett yttrande af en vörd talare på upsalabänken, att vi jurister skulle företrädesvis hafva benägenhet att fästa oss icke vid gällande lagar, utan mera vid principer. Jag tror, att vi anse oss af vår pligt bundna att tillämpa gällande lag, om vi än vid tolkningen af densamma ej kunna underlåta att taga hänsyn till de principer, hvilka i lagen fått sitt uttryck. När deremot samma ärade talare ansåg sig taga hänsyn till lagen, men ville tillämpa den på det sätt, att han helt enkelt bortförklarade betydelsen af mom. c i § 26 riksdagsordningen, genom att anse, att det ej finnes något brott, som är att hänföra under benämningen »vanfräjdande», så hemställer jag till hvar och en, hvad värde sådan lagtillämpning kan ega och huruvida det verkligen kan antagas för godt, att det ej skulle finnas »vanfräjdande brott». Skulle det verkligen vara den ärade talarens mening, att »vanfräjd» ej skulle vara förbunden ens med sådana brott som mened, förfalskning o. d.? Det är ju alldeles orimligt. Den sortens lagtillämpning kan jag ej tillmäta synnerligen stort värde.

Hvad som gör lösningen af nu föreliggande fråga så synnerligen vanskelig är, att det är så många skilda, men egentligen alldeles icke berättigade synpunkter, som spela in — och det af helt naturliga skäl — vid denna frågas afgörande. En mängd af dessa åskådningar, som göra sig gällande, skulle jag vilja hänföra till en slags känslostämning. Man finner den bestämmelse i riksdagsordningens 26 §, som här åberopas, alldeles orimlig. Man tycker, såsom herr vice talmannen i förgår yttrade — och man tycker det med mycket fog — att åtskilliga faror äro förbundna med att denna lagbestämmelse finnes, och att hvem som helst derigenom lätt nog skulle kunna disqualificeras till riksdagsmannakallet. En annan uppfattning, som också helt naturligt gör sig gällande, är den, att man till en mångårig aktad medlem af Riksdagen hyser det förtroende, att man anser hans behörighet för riksdagsmannakallet icke kunna dragas i tvifvel på den grund, som nu ifrågasättes. Slutligen tycker man, att en embetsmyndighet här har ingripit i valet och förordnandet om nytt val under förhållanden, som man icke anser korrekta. Man anser ett sådant ingripande icke vara förenligt med riksdagsmannens ställning, och man anser Riksdagens värdighet kräfva, att den, med den makt, som står den till buds, skrider in för att återställa det rubbade förhållandet. Jag förstår mycket väl, att dessa synpunkter kunna göra sig gällande, men om jag i allt fall kommer till ett motsatt slut mot de ärade leda-

Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)

möter i kammaren, som hylla den mening jag nyss antydt, så beror det derpå att, enligt min uppfattning, den *rättsliga* synpunkten är den enda berättigade vid denna frågas lösning.

Herrarne veta liksom jag, att förhållandet här icke är såsom i åtskilliga andra land, att vederbörande kammare är den enda, som har att pröfva besvär och anmärkningar mot representantval. Här finnes vid sidan af kammarens pröfningsrätt en pröfning af besvär öfver riksdagsmannaval och en pröfning af frågor om riksdagsmäns behörighet, som verkställes af embetsmyndigheter, och denna pröfning är för kamrarna i den mening bindande, att, om t. ex. högsta domstolen förklarar en person obehörig till riksdagsman, så hjälper det icke, om kammaren aldrig så många gånger förklarar honom behörig. Väl kan kammaren utesluta och kassera en af högsta domstolen godkänd, men kammaren kan aldrig, sedan en person blifvit underkänd af högsta domstolen, förklara, att han i allt fall skall sitta kvar i kammaren. Sålunda hafva vi här att räkna med en pröfning af riksdagsmäns behörighet, som sker genom embetsmyndigheter och som är egendomlig för våra förhållanden. Men i sådant fall och då kammaren följaktligen icke kan underlåta att taga hänsyn till den utom kammaren skeende pröfningen af saken, synes det mig alldeles gifvet, att det för kammaren måste vara af vikt att vid ett tillfälle sådant som detta icke låta sin pröfning af förhållandena föregå och föregripa den pröfning, som skall ega rum i den andra af mig antydda ordningen. Om kammaren nemligen nu underkänner herr Meyers, den senast valde ledamotens, fullmakt, hvad gör kammaren? Jo, kammaren förklarar då, att den underkänner det beslut af vederbörande embetsmyndighet, på grund hvaraf detta val tillkommit, och detta är just hvad den ärade talaren på upsalabänken förklarar sig hafva åsyftat. För min del deremot anser jag högst önskvärdt, att kammaren icke i dag tillåter sig något bestämdt uttalande härom. Jag vill för min enskilda del icke yttra min mening om den vederbörande embetsmyndighets åtgärd, på grund hvaraf det nya valet tillkommit, men jag skulle också anse önskvärdt, att icke heller kammaren nu gör det. Den frågan blir i allt fall pröfvad i vederbörlig ordning och, efter hvad vi kunna antaga, i sista hand af högsta domstolen, och då synes mig mindre välbetänt af kammaren att redan nu afgöra den saken, helst som högsta domstolens beslut kommer att blifva för kammaren bindande, så att, om kammaren nu underkänner herr Meyers val, därför att den anser att detta val grundar sig på en länsstyrelses beslut, som är olagligt, det kan hända, att högsta domstolen förklarar detta beslut vara lagligt. Det är detta jag önskar, att kammaren icke skall utsätta sig för genom att gå den i annan ordning skeende pröfningen i förväg. Det är af detta skäl jag anser det enda rigtiga vara, att kammaren här tills vidare godkänner den sist valde riksdagsmannen; och jag ber att få säga, att i det afseendet fins ett precedensfall, som väl förtjenar att icke vid detta tillfälle förbises. Det är lyckligtvis en mycket sällan inträffande händelse, som nu föreligger för oss att bedöma, men det

fins dock ett precedensfall. Detta är visserligen icke fullt analogt med det förevarande, men det erbjuder dock en mängd likheter. Då liksom *nu* var det två riksdagsmän, som blifvit vid två efter hvarandra skeende val utsedde för samma valkrets. Båda kommo hit och gjorde anspråk på att få taga plats i kammaren. Då likom *nu* kunde man vara frestad att anse det senare valet hafva tillkommit genom en bestämmande af vederbörande länsstyrelse, om hvars laglighet man med ett visst fog kunde hysa tvifvel. Förhållandet var nemligen, att länsstyrelsen hade upphäft det föregående valet och förordnat om nytt val, men tillika bestämt, att detta val skulle ske utan afvaktan på att Konungens befallningshafvandes eget utslag skulle vinna laga kraft. Följden blef ett nytt val; och då detta Konungens befallningshafvandes utslag underkastades högsta domstolens pröfning, förklarade denna, att det första valet var lagligt. Det fins således temligen många beröringspunkter mellan detta fall och den situation, som nu föreligger, men då stälde sig den dåvarande chefen för justitiedepartementet på den efter min tanke enda formelt rigtiga grunden, att han, hänskjutande saken till Riksdagens Andra Kammare, den enda som ju kunde afgöra den, uttalade såsom sin mening, att man borde respektera det sist hållna valet, då detsamma icke blifvit i laga ordning upphäfdt. Vid denna uppfattning lät kammaren bero, och den sist valde fick också intaga sin plats tills vidare.

Any. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.

(Forts.)

Det synes mig, att, när i en sak, som är så pass ömtålig och svårlost som denna, man har ett precedensfall, det är försigtigast att följa samma väg som då, och att icke nu genom ett beslut af kammaren gifva uttryck åt en uppfattning, hvilken sedermera möjligen icke kommer att blifva den bestående och därför ej kan anses såsom den rigtiga i fråga om tolkningen af grundlagen i detta fall, ty jag vill än en gång fästa uppmärksamheten derpå, att tolkningen af ifrågavarande sak beror icke blott på hvad denna kammare beslutar, utan äfven på hvad högsta domstolen kommer att säga.

På denna grund sluter jag mig till det yrkande, som framstälts af herrar Bruzelius och Zetterstrand.

Herr *Falk* förklarade sig instämma med herr Themptander.

Herr Boëthius: En ärad talare på stockholmsbänken har protesterat mot att jag sagt, att våra jurister låta sig ledas af principer och icke af lagarne. Det är möjligt, att jag kan hafva uttryckt mig så, att jag gifvit anledning till missuppfattning, men min mening var icke att säga detta om herrar jurister i allmänhet, utan jag ville endast säga, att jag tror, att de personer, som äro så rädda för ett beslut af kammaren i denna fråga, ledas af hänsyn till en stor och, såsom äfven jag anser, *i allmänhet* rigtig princip. Som nu de flesta af mina motståndare i denna fråga äro jurister, så är det ju möjligt, att jag uttryckt mig så, att jag gifvit anledning till missuppfattning.

Den ärade talaren på stockholmsbänken har äfven framställt saken

*Ang. herr Ekenmans eller herr Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.*
(Forts.)

så, som skulle jag hafva gjort mig skyldig till en stor orimlighet, då jag icke velat erkänna, att det nu finnes brott, som äro vanfräjdande. Mord t. ex. skulle, menade han, efter min åsigt icke vara vanfräjdande. Jag undrar, om icke den ärade talaren härvid har gjort sig skyldig till det logiska felslut, som kallas qvaternio terminorum, i det han i samma ord inlagt en dubbel betydelse. Han har nemligen fattat uttrycket »vanfräjdande» så, att han dermed menat, *hvad den allmänna uppfattningen inlägger i detta uttryck*. Jag är visst med om, att det finnes många brott, som äro vanfräjdande i den bemärkelsen, d. v. s. skamliga. Men det var icke den betydelsen af uttrycket, vid hvilket jag fäste mig, utan för mig var frågan den, huruvida sjelfva detta uttryck »vanfräjdande» *finnes i vår lag*, och det är detta, som, så vidt jag kunnat finna, icke är fallet. Jag har hört, att de juridiska auktoriteterna, äfven om de anse, att det finnes i denna mening vanfräjdande brott, äro mycket tveksamma om, huru detta uttryck skall tolkas, och detta torde just bero af att uttrycket icke är i lagen definieradt. Jag vill, för att förtydliga min mening, anföra ett exempel. Om jag säger, att det icke i vår lag finnes något brott, som rubriceras såsom skamligt, så har jag dermed icke förnekat, att det finnes handlingar, som äro skamliga. Nu är frågan: finnes begreppet »vanfräjdande brott» i allmänna lagen eller icke? Finnes det icke klart i denna, så kan man, synes det mig, ej heller tillämpa stadgandet om vanfräjdande brott i grundlagen, när det ej finnes i lag bestämdt, hvad som med detta ord menas.

Den ärade talaren yttrade, att här tages hänsyn till personen, att man anser honom vara orättvist anklagad, att man tycker det vara omöjligt, att en sådan man begått ett sådant brott. För min del får jag säga, att jag absolut icke tagit någon hänsyn till målets beskaffenhet eller låtit min uppfattning deraf inverka på saken, och att jag likalitet låtit leda mig af partihänsyn. För mig gäller det endast principen, huruvida grunderna för Riksdagens tillvaro skola vara säkra.

Den ärade talaren yttrade vidare, att, om högsta domstolen förklarat en person obehörig att vara riksdagsman, så kan kammaren deråt ingenting göra, och ansåg, om jag rätt uppfattat hans mening, att detta förhållande borde mana oss att i detta fall icke inblanda oss i saken. Men, mine herrar, jag kan icke förstå, att, därför att kammaren *saknar en rättighet*, den skall vara skyldig att *afstå från en rättighet, som den har*. Om kammaren icke har rättighet att upptaga ett mål, hvarigenom en vald riksdagsman förklarats obehörig, så följer väl icke deraf, att kammaren icke skulle ega att begagna sig af sin rättighet att upptaga pröfningen af en fullmakt, hvilken, såsom i föreliggande fall, verkligen kommit till densamma.

Den svårighet, som den ärade talaren påpekat, nemligen att, sedan kammaren afgjort ett mål, högsta domstolen skulle kunna komma att afgöra det på annat sätt, den svårigheten erkänner jag. Men att så skulle kunna inträffa, är icke vårt fel. Det beror derpå, att grund-

lagen är så stiliserad, att denna möjlighet kan uppkomma, och grundlagen, mine herrar, hafva vi rätt att tillämpa.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Ljungman: Med anledning af hvad som yttrats från stockholmsbänken, att man borde invänta högsta domstolens utslag i målet, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att herr Meyers val väl är öfverklagadt hos Konungens befallningshafvande, men att det alls icke fins någon säkerhet för att målet blir fullföljdt vidare. Således förlorar det skälet hela sin beviskraft. Och jemför man det närvarande förhållandet med det, som egde rum 1867, så finner man, att det mål, som då var före, redan låg hos högsta domstolen, hvilket nu icke är fallet.

Då det emellertid är ostridigt, att det sista valet är olagligt, enär Konungens befallningshafvande icke har rätt att upphäfva ett redan laga kraftvunnet val, så skall jag instämma i vice talmannens yrkande.

Med Herr Ljungman instämde herr *Peterson* i Hasselstad.

Herr friherre Akerhielm: Jag anhåller att få yttra några ord med anledning af det anförande, som hållits af en denna riksdag nyvald framstående ledamot på stockholmsstadsbänken, och den bevisföring han erbjudit.

Han yttrade, att han såg denna fråga helt och hållet ur den rättsliga synpunkten. Då jag icke sitter här i en domstol, utan har äran sitta i Andra Kammaren, ser jag frågan helt och hållet ur synpunkten af grundlagens helgd. Den rätt, grundlagen tillerkänner kamrarne att pröfva riksdagsmännens fullmagter, anser jag för min del icke på något vis få trädas för nära af någon administrativ myndighet och under inga förhållanden få uppgifvas af kamrarne sjelfva.

Och om man, på sätt den ärade talaren nämnde, icke skulle få yttra någon mening om nu ifrågavarande embetsåtgärd af Konungens befallningshafvande i Blekinge län, så kan jag icke förstå, huru man likväl samtidigt skulle kunna godkänna herr Meyers val till riksdagsman, ty detta godkännande af herr Meyers fullmakt innebär ju ett uttalande, att kammaren icke för sin del fäst sig vid det grundlagsstridiga i att Konungens befallningshafvande utan annat skäl än egen pröfning anställt nytt val, och det innebär vidare, att den väktare af Riksdagens fri- och rättigheter, justitieombudsmannen, som ansett sig böra ställa Konungens befallningshafvande i det ifrågavarande länet under åtal, icke skulle hafva kammaren bakom sig. Detta duger icke, han måste, efter mitt förmenande, vid sina åtgärder till försvar för grundlagens helgd och kamrarnes rättigheter ovilkorligen hafva Riksdagens skydd och understöd.

Jag kan vidare icke erkänna, att det citerade precedensfallet kan ega någon tillämplighet på nu ifrågavarande fall. Konungens befall-

Ang. herr Ekenmans eller herr Meyers behörrighet att taga plats i kammaren.
(Forts.)

Ang. herr
Ekenmans
eller herr
Meyers behö-
righet att taga
plats i kam-
maren.
(Forts.)

ningsshafvandes åtgärd vid det tillfället — jag vill minnas, att det var i ett af de norra länen — kan, efter mitt förmenande, icke jemföras med den åtgärd, hvarigenom Konungens befallningshafvande i Blekinge län, utan att valet blifvit öfverklagadt, utan att något annat skäl förelåg än af Konungens befallningshafvande sjelf företagen grundlagspröfning, faktiskt gripit Andra Kammarens pröfning af frågan i förväg.

På dessa skäl måste, efter mitt förmenande, denna kammare hålla på, att herr Meyers fullmakt icke bör godkännas.

Hvad angår den andra fullmagten, skall jag derom icke yttra mig. Jag tror icke, att man derom behöver mycket orda, ty vid det förhållande, att så viktiga skäl tala mot att godkänna herr Meyers fullmakt, lär ingenting annat återstå för kammaren än att tills vidare godkänna herr Ekenmans.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats: *dels* af herr Bruzelius: att kammaren måtte tillerkänna herr Meyer rätt att framför herr Ekenman intaga plats i kammaren, intill dess annorlunda i laga ordning kunde varda bestämdt, och *dels* af herr vice talmannen: att kammaren måtte förklara herr Ekenman behörig att vara ledamot af kammaren, tills annorlunda blefve i laga ordning bestämdt. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr vice talmannens yrkande vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller det af herr vice talmannen i föreliggande fråga gjorda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit det yrkande, som under öfverläggningen framstälts af herr Bruzelius.

Omröstningen utföll med 142 ja mot 68 nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 8.

Till bordläggning anmälades:

Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof;

berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista riksdags sammanträde sig tilldragit;

berättelse till 1894 års lagtima Riksdag angående riksbanken af Riksdagens revisorer år 1893; och

justitieombudsmannens embetsberättelse, afgifven vid lagtima riksmötet år 1894, samt tryckfrihetskongerades berättelse.

§ 9.

Anmälles följande motioner af herr *O. R. Themptander*, nemligen:

n:o 1, med förslag till ändrad lydelse af § 26 riksdagsordningen; och

n:o 2, med förslag till ändrad lydelse af vissa §§ i kommunallagarne.

Dessa motioner bordlades.

Härefter återskildes kammarens ledamöter kl. 1.35 e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Rättelse

i Andra Kammarens Prot. n:o 1. Friherre *Åkerhielms* anförande.

Sid. 18, rad 5 nedifrån *står*: att denna fråga

läs: att äfven denna fråga

„ 8 „ *står*: detta en gång föredragna ärende

läs: detta nu första gången föredragna ärende.
